

Nr 457.

Av herr **Grapenson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 43, med förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m.

De av Kungl. Maj:t i proposition nr 43 innevarande år framlagda lagförslagen kräva enligt undertecknads mening ändring i följande avseenden.

I. *Förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.*

1. I § 4 lämnas Konungens befallningshavande rätt att under angivna förutsättningar påbjuda viss inskränkning i renbetesrättens utövande. Häremot är intet att anmärka. Men skäl till inskränkning i betesrätten föreligger ytterligare i ett avseende. I många byar användas dragrenar under vintern. Om dagen gå dessa djur i arbete. Till natten släppas de på bete i byns omedelbara närhet, där ägaren på morgonen avhämtar sina dragare. Såväl från djurens som ägarens synpunkt är det av vikt, att dragrenarna finna nödigt bete på så nära håll som möjligt. Under vintern kan emellertid en renhjörd ledas in på ett dylikt invid byn och å dess ägor beläget område. På ett par timmar kan då betet för byns dragrenar vara förbrukat för återstoden av vintern. Dragrenarna söka sig i sådant fall under natten ut på långt avstånd från byn. Det kan hända, att ägaren får offra en dag och mera för att söka upp sin dragare i de vidsträckta skogsmarkerna. Det torde icke vara svårt att inse, huru lätt en tvist, ja, söndring mellan lappen och den bofasta av denna anledning kan uppstå. Ett litet fridlyst område omkring en by spelar ingen roll för lappens del, det kräver av honom endast en smula hänsyn. En bestämmelse av följande innehåll bör därför ingå i lapplagen:

Vid by eller gård, där dragrenar hållas, må renhjörd icke betas på kortare avstånd än en kilometer från dylik by eller ensamt belägen gård. Den föreslagna bestämmelsen är sålunda icke tillämplig i byar, där dragrenar icke hållas. Till straffpåföljd bör den ifrågasatta bestämmelsen leda endast i det fall, att överträdelsen från lappens sida befinnes vara avsevärd och då avsevärd svårighet genom lappens förvållande uppstått för dragrenarnas ägare.

Med stöd av det anförda får undertecknad hemställa,

att riksdagen dels i § 4 såsom mom. 2 eller på annat lämpligt sätt i lagförslaget intager en så lydande bestämmelse: Vid by eller gård, där dragrenar hållas,

må renhjord icke betas på kortare avstånd än en kilometer från dylik by eller ensamt belägen gård, och dels att i straffbestämmelserna under § 59 fastställer följande påföljd: Renvårdande lapp, som uppsåtligen bryter mot stadgandet i § 4 mom. 2 så att avsevärd svårighet för å orten befintliga dagrenars fortsatta betande därav uppstår, straffas med böter från fem till ett hundra kronor.

2. I motion nr 178 år 1925 påyrkades av undertecknad jämte herrar Nilsson i Antnäs, Hage, Lövgren i Nyborg och Hedström provisorisk ändring i de delar av lapplagen, vilka numera återfinnas i §§ 14 och 15 i den kungl. propositionen. Detta yrkande motiverades i sagda motion sålunda:

»Rennäringen i Norrbottens län går långt tillbaka i tiden. Man kan därför utan överdrift säga, att renvården tillsammans med jakt och fiske lagt grunden till och utvecklat bosättningen i vida delar av Norrbottens läns lappmarker och skogsbygd, därigenom att dessa näringar i huvudsak lämnat nybyggaren den inkomst och det matförråd, vilka voro nödvändiga för honom för att i ro kunna odla sin jord och utvidga sin ladugårdsskötsel. Renskötselns betydelse för lappmarkens kolonisation och utveckling i en gången tid kan näppeligen överskattas. Numera är fiskets och jaktens betydelse på många orter ytterst ringa, men renskötseln kan fortfarande, icke minst ur nationalekonomisk synpunkt, betraktas som en inkomstkälla av rang. Förutom det, att renhjordarna däruppe representera en ingalunda obetydlig köttreserv för landet, utvinns årligen genom rennäringens avkastning omkring en halv miljon kronor från fjäll- och skogstrakterna enbart inom Norrbottens län.

Under de senaste årtiondena har näringslivet i Norrbottens lappmarker i väsentlig grad gått i trävarurörelsens och gruvindustriens tecken. Detta har haft till följd, att renskötselns betydelse, särskilt för den bofasta befolkningen, även å ansvarskännande håll mången gång underskattats. Därtill kom att ett mindre antal företagsamma personer särskilt i södra delen av Norrbottens lappmark för 10 å 15 år sedan funno med sin fördel förenligt att utnyttja bestämmelserna i 1898 års renbeteslag på ett sätt, som var fjärran från lagens ursprungliga mening, och hotade att tillskapa en trustbildning av renvården till skada för såväl lappar som bofasta. Häremot fann sig lagstiftningen, och det med all rätt, föranlåten att ingripa.

Alltifrån år 1912 framfördes ärendet upprepade gånger motionsvis i riksdagen. Dessa motioner resulterade slutligen i en år 1917 avlämnad kungl. proposition och i nu gällande renbeteslag av den 19 juni 1917. Det visade sig emellertid snart, att renfrågan icke var löst med denna lag. Den 13 juni 1919 lämnade Kungl. Maj:t därför i uppdrag åt en kommitté att ut-

föra en allmän revision av hithörande bestämmelser. Sagda kommitté avslutade sina arbeten den 31 maj 1923. Enligt till undertecknad, huvudmotionär, i kungl. socialdepartementet lämnad uppgift kan kommitterades förslag icke föreläggas 1925 års riksdag.

Frågan är emellertid betydelsefull för Norrbottens läns lappmarkskommuner och med hänsyn till det närvarande och förmodligen för år framåt svåra läget på månget håll däruppe även av brådslande natur.

Trots det, att 1917 års renbeteslag i många avseenden är ett framsteg på renvårdens område, är dock missnöjet med sagda lag i vissa avseenden allmänt både bland lappar och bofasta. Särskilt starkt framträder detta missnöje mot bestämmelsen i § 35 mom. 2, där antalet bofasta tillhöriga renar i allmänhet fastställes till 20 stycken förutom årskalvarna. Man gör gällande, att denna begränsning är alldeles för snävt tilltagen för att tillåta någon rationell renvård för den bofaste, då renägaren genom ifrågavarande bestämmelse antingen måste hålla endast några få renar eller också alljämt nödgas stå inför utsikten att slakta ned kalvande vajor (renkor) eller till slakt otjänliga 2- och 3-års ungretrar, båda förfaringssätten lika oekonomiska. Förbittringen mot lagen och skedda avslag å gjorda ansökningar om rätt att hålla 50 renar har icke sällan tagit uttryck i total nedslaktning och försäljning av hela den ägda renstammen. Man förebär därjämte ofta bland de bofasta, att det ingalunda lönar sig att för någon enda ren vara husvärd för lappen och hans familj under flyttningarna. Bättre då att låta reninnehavet vara och bli lappen kvitt.

Klart är emellertid att man genom bestämmelsen om enbart 20 renar måttat ett avgörande dråpslag icke blott mot de bofastas urgamla rätt till hållande av egna renar i lappens vård utan även mot näringsfriheten i dessa klimatiskt vanlottade och karga bygder, där de naturliga näringskällorna äro vida fåtaligare än i andra delar av vårt land. Under de nuvarande mörka utsikterna på näringslivets område i våra skogs- och fjällsocknar vore dock en utvidgad rätt till skötesrenar för den bofasta en ljuspunkt. Av helt naturliga skäl kan icke en i ena fallet medgiven och i andra fallet avslagen rätt att hålla ett större antal renar utgöra någon solid grundval att bygga på, då det är fråga om att tillgodogöra sig den förmån, som svensk näringsfrihet innebär.

Den i § 37 av 1917 års renbeteslag omnämnda renräkningen skall hållas under loppet av innevarande år. Denna omständighet synes motivera en förnyad prövning av renfrågan redan nu. Den allvarliga ekonomiska situationen i vida delar av Norrbottens läns lappmarker fordrar, att allt, som göras kan, göres för att underlätta näringslivet i dessa karga bygder.

Med stöd av det sagda och under påpekande, att i tidigare väckta motioner aldrig ifrågasatts lägre gräns än 50 renar, få undertecknade därför vördsamt hemställa.»

Ärendet framfördes av undertecknad jämväl vid 1927 års riksdag,

motion nr 273, i andra kammaren. Ur motiveringen till denna motion må följande utdrag anföras:

»Men skall en i allo tillfredsställande folkförsörjning däruppe kunna nås, böra också övriga *traktens gamla, naturliga näringsmöjligheter* allt fortfarande vårdas och utnyttjas. Landet är vidsträckt, omkring $\frac{1}{5}$ av Sveriges areal, *ett* näringsfång passar för en ort, *ett annat* för en annan. Jakten kan ännu vara av stor betydelse för vissa orter och individer, fisket för andra, renskötseln för en tredje grupp o. s. v. Så vinnes bärgning för alla.

Renskötseln är sedan urminnes tid lappens näringsgren. Men den bofaste är ofta lappens avkomling och i regel hans goda vän. Lappen betar särskilt vintertiden sina renar på den bofastes marker, gästar honom och bor icke sällan i hans hus. Därför har lappen alltid villigt tagit emot s. k. skötesrenar av den bofaste mot en viss överenskommen årlig skötarlön. Denna sed är lika gammal som bebyggelsen i de norrbottniska skogs- och fjällsocknarna, och denna ekonomiska samhörighet har varit till lika stor nytta och glädje såväl för den bofaste som för lappen, icke minst därför att lappen genom sköteslegan kunnat bereda sig en avsevärd inkomst vid sidan om och samtidigt med den egna renhanteringen. Några enstaka exempel, där lappen kunnat bliva lidande på detta ekonomiska samarbete, förändra på intet vis omdömet i stort om den lika nyttan och glädjen. En del exempel på, att den bofaste också dragit det kortaste strået i den gemensamma hanteringen, kunna jämväl för övrigt påvisas. Under det näst sista årtiondet kom man emellertid att ensidigt fästa sig vid de jämförelsevis få fall, då lappen kan anses hava lidit orätt i sin näring från den bofastes sida, med påföljd, att renskötseln i den officiella behandlingen rycktes ut från det naturliga sammanhanget med näringslivet i de norrbottniska fjäll- och skogssocknarna, och på synnerligen svaga grunder framställdes som en social fråga av stor räckvidd för lappen, vilket genom den lagstiftning, som i frågan senast (år 1917) ägt rum, i sin mån bidragit till den bofasta befolkningens ekonomiskt svåra läge, och dessutom haft till följd, att renskötseln nationalekonomiskt sett för närvarande bedrivs vida mera oekonomiskt än vad tidigare varit fallet. Detta har sin grund i rikare lappars allt mera framträdande obenägenhet att verkställa en rationell nedslaktning av lämpliga djur, vilka för närvarande utan all annan nytta än ägarens fröjd över den ständigt växande renhjorden, i stort antal belastas betesmarkerna och vålla därigenom såväl allmänheten som myndigheterna stort huvudbry. En de bofasta tillförsäkrad rätt till skötesrenars hållande är i synnerlig grad ägnad att på ett naturligt sätt motverka en dylik oekonomisk renhantering, då den bofaste, som i motsats till lappen betalar skötarlega för sina renar, alltid är angelägen om att tillgodogöra sig varje djur, så snart det blivit slaktvärdigt. Den starka inskränkning i de bofastas rätt att hålla skötarrenar i lappens vård, som vidtogs genom lagen

av den 19 juni 1917 visar sig från dessa utgångspunkter som ett beklagligt misstag, vilket snarast möjligt bör rättas.

Renkötselns fortsatta ordnande är en näringspolitisk fråga av stor betydelse och den inkomst, som genom denna hantering kan vinnas från vidderna inom Norrbotten representerar belopp, som årligen kunna beräknas i sjuusiffrigt tal.»

Frågan har ock av undertecknad behandlats i ett par anföranden i andra kammaren år 1925, 25: 81 och 33: 1, till vilka hänvisas.

I det nu föreliggande förslaget har tillåtelsen till mera än tjugurenar beroende av Konungens befallningshavandes medgivande. Det ligger enligt min mening något osympatiskt och för näringslivets främjande tillbakahållande i detta, att en bofast person så snart han lyckats komma utöver 20 renar skall utsättas för denna personliga granskning inför myndigheterna från fall till fall, som ifrågasättes i propositionens motivering (sid. 166). Betraktar man frågan från den bofaste markägarens synpunkt, så förefaller det, som om hans rätt till skötesrenars hållande borde vara större än så, i förhållande till det rätt så betydande intrång renvården åsamkar honom i hans rättigheter som jordägare. För att belysa detta beder jag att få hänvisa till §§ 2, 3, 21, 23, 25, 27, 28, 41, 45, 47, 50, 52 och 55 i lagförslaget. Bestämmelserna i § 39 torde dessutom lämna Konungens befallningshavande tillräcklig rätt att kunna reglera antalet renar, om så skulle erfordras. Det synes mig vidare på anförda grunder fullständigt onödigt att pålägga dessa enkla i regel icke tillräckligt skrivkunniga personer det besvär med sökande av tillstånd till ett högre reninnehav, som föreslås i den kungl. propositionen. Besanna sig uttalade farhågor om renstammens minskning genom ogynnsamma betesförhållanden under vintern 1926—1927, torde det dröja många år, innan § 39 behöver tillämpas.

För lapparnas åsikt i frågan kommer undertecknad att för utskottet framlägga ett enligt min uppfattning fullgiltigt bevis.

Med stöd av det anförda hemställes vördsamt,

att riksdagen med hänsyn till §§ 14 mom. 2, 15 mom. 1 samt 58 mom. 7 måtte besluta, att minimiantalet tjugurenar för hushåll måtte fastställas till femtio samt att antalet femtio renar på särskilt erhållen tillåtelse bestämmas till etthundra.

3. Bestämmelserna i § 15 mom. 2 och 3 synas mig vara av den art, att de bofasta i dessa komma att se en ren trakasseringslusta mot deras renägarerätt.

Tredje meningen i mom. 2 lyder: »Inom samma tid skall renägaren hos lappfogden anmäla antalet skötesrenar ävensom renägarens namn.» Beträffande antalet skötesrenar ställes här varje renägare vid straffpåföljd

(se § 59 mom. 3, a och g) inför en anmälningsskyldighet, som omöjlig kan fullgöras. Renarna äro ständigt i lappens vård på tio, ja, tjugu mils avstånd från renägarens hem. Renvårdaren kan icke anträffas utan en enkom resa in i ödemarken. Post och telefon kunna endast i sällsynta undantagsfall anlitas för ändamålet. Ett antagligt (gissat) renantal kan resultera i böter. Kort sagt ett uppgivande av renantalet under laga ansvar är en orimlighet, vilken upphöjd till lag, helt visst kommer att uppväcka löje och förbittring däruppe. En vida lättare och tillförlitligare utväg att ordna denna sak är, att låta renantalet bestämmas av den § 19 omnämnda renlängden, vilken innebär den största garanti, som kan erhållas, ifråga om antalet renar. Ingen renägare har något att invända häremot, och det skulle endast väcka tillfredsställelse bland renägarna, om frågan ordnades så att renägaren varje år fick lösa ut ett postförskott exempelvis från lappfogden eller lapptillsyningsmannen med uppgift om sitt reninnehav enligt den senast fastställda renlängden och å det belopp, vartill den i detta moment omnämnda särskilda avgiften av 50 öre per ren uppgår.

En motsvarighet till § 15 mom. 3 saknas i den likartade § 14. Tillräckliga skäl för denna inkonsekvens torde icke förefinnas. Olikheten kan uppfattas som en orättvisa. Från rent praktisk synpunkt innebär bestämmelsen i mom. 3 ett med andra skäl maskerat kringskärande även av *den rätt* till skötesrenar, som lagen i mom. 1 tillerkänner den bofaste. Det må framhållas, att det av lätt insedda ekonomiska skäl ligger i varje renägares intresse att, såvitt möjligt är, låta alla sina renar vårdas av endast en lapp, och skulle alla renar vara exempelvis endast fjällrenar, skulle mom. 3 såsom tämligen betydelselös gärna få stå kvar. Nu händer det emellertid då och då dels, att en fjällren (vanlig renko) av någon okänd anledning övergår till skogsren och tvärtom. Men de kalvar, som födas under de nya förhållandena, bibehålla i regel sin medfödda natur av skogsren eller fjällren. Därav följer, att, om ett dylikt ungdjur flyttas för vistelse i motsatt trakt (respektive fjäll- eller skogsbetesmark), så söker sig ungrenen vanligen genom vilka hinder som helst tillbaka till födelsebygden. Ofta inträffar det då, att en dylik ren omkommer under den ensamma färden. Då ungdjur icke med fördel kunna slaktas, nödgas en renägare i sådant fall i mindre utsträckning lita sig till två renvårdare, en skogslapp och en fjällapp. Det mest synliga motivet till mom. 3 torde vara att söka förebygga ett eventuellt kringgående av bestämmelsen om ett visst maximiantal, en synpunkt, som med nu föreslagna bestämmelser om renlängden enligt § 19 icke har sådant berättigande, som lagförslaget ger vid handen.

Med stöd av det sagda hemställes därför vördsammast,

dels att § 14 mom. 2 måtte erhålla följande lydelse:
Den som med stöd — — — minsta belopp och en sär-

skild avgift femtio öre för varje ren. Denna lega — — — före den 1 juli. Inom samma tid skall renägaren hos lappfogden anmäla renskötarens namn. Den särskilda avgiften av femtio öre för varje ren enligt den i § 19 omnämnda renlängden uttages medelst postförskott på sätt Konungens befallningshavande föreskriver, och skall denna avgift enligt närmare föreskrifter av Konungen användas såsom — — — främjande och

dels att mom. 3 i § 15 måtte ur förslaget utgå eller om detta icke kan beviljas rätt må tilldelas renägare enligt § 15 att hava sina renar i vård under högst två lappar, av vilka den ene bör vara fjällapp och den andre en skogslapp.

4. Jämlikt förslag till bestämmelse enligt § 27 mom. 1, stycket 1 skall skada å de bofastas marker ovan odlingsgränsen i regel ersättas av renarnas ägare endast under juni—augusti månader. Motsvarande bestämmelse i 1898 års lag avsåg tiden maj—september. Under maj månad kan dylik skada knappast tänkas då ingen växtlighet under sagda månad förekommer. Helt annorlunda är emellertid förhållandet under september månad. Då bärgningsvädret är gynnsamt, kan slätterarbetet å myrängarna ovan odlingsgränsen avslutas i augusti. Men detta kan icke sägas vara regeln. Under regniga somrar och under år, då gräskörden är ringa, pågår insamlandet av kreatursfoder även under september. Att med dessa fakta för ögonen praktiskt taget helt befria lapparna från skyddandet av de bofastas ängar för skadegörelse av renar synes icke vara rättvist och billigt gent emot de i regel fattiga nybyggarna i Lapplands mest vanlottade trakter. Förlusterna, å ena sidan avhändandet av den bofastes omistliga höförråd och å den andra renägarnas ersättningsutlägg för den uppkomna skadan, är knappast jämförliga med varandra. Det kan för den förstnämnde gälla hart nära ett förintande av hans existensmöjligheter, för de sistnämnda betyder däremot ersättningens utgörande i regel en visserligen icke önskvärd men dock en någorlunda överkomlig utgift.

Med stöd av det anförda hemställes vördsamt,

att riksdagen måtte besluta att § 27 mom. 1, första stycket måtte erhålla följande lydelse:

Förorsaka fjällappsrenar — — — skall skadan, där den inträffar under juni, juli, augusti eller september månad, ersättas — — — skadan.

5. I likhet med Konungens befallningshavande i Norrbottens län anser undertecknad på av sagda länsstyrelse i underdånigt yttrande av den 30

november 1927 anförda grunder uttrycken »inom rimlig tid hemföra grödan» och »åtgärder, som utan större kostnad eller svårighet kunnat verkställas» i § 27 mom. 1, andra stycket oklara. Under hänvisning till sagda underdåniga yttrande hemställes vördsammast att riksdagen måtte besluta, att § 27 mom. 1, andra stycket avfattas sålunda:

Inträffar skadan — — — vållande till skadan. Kan vårdslöshet anses ligga grödans ägare till last, ity att han, när grödan lämnats utestående i stack eller hässja, underlåtit att så snart väderleksförhållandena sådant medgiva hemföra grödan eller ock försummat, att på ett betryggande sätt stänga omkring densamma, är han dock pliktig att själv stå skadan — — — honom förlust.

6. Då även den i § 27 mom. 1, stycket 3, omnämnde innehavaren av fastighet, vilken ingalunda alltid faller under bestämmelsen i § 56 femte stycket, torde böra skyddas mot skadegörelser, som härleda sig ur uppenbar illvilja, hemställes,

att orden: »utan så är, att den, vilken vården om renarna ålegat, orsakat skadan i syfte att tillskynda fastighetsinnehavaren förlust» eller något annat, som lämpar sig för att syftet måtte tilläggas nu angivna lagrum.

7. Av definitionen på fjälllapp och skogslapp i §§ 2 och 3 torde följa, att endast lapp, som driver renskötsel, är berättigad till jakt och fiske enligt § 55 i propositionen. Detta skulle då innebära, att en nomad, som till följd av ålder, sjuklighet eller av annan orsak nödgats upphöra med att driva renskötsel, genom denna bestämmelse skulle vara utestängd från den rätt § 55 tillerkänner andra, lyckligare lottade lappar. Då det icke torde överensstämma med de svenska statsmakternas hittills visade omsorg om lappens bästa att frångå just dessa lappar, vilka bäst behöva det, det stöd för sitt uppehälle, som jakt och fiske kunna lämna, tillåter sig undertecknad hemställa,

att början av § 55 måtte formuleras i enlighet med tidigare föreslagna: Lapp, som tillhör lappby är berättigad att — — — som eljest gälla.

8. Enligt § 62 skola viten, ådömda för överträdelse av *byaordning* enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen, användas till förmån för lapparna, d. v. s. tillföras lappfonden. Före 1917 års lagstiftning tillföll

sagda viten lappbyns kassa. Konungens befallningshavande i Norrbottens län anför beträffande denna sak bl. a. följande:

— — — »Förseelser mot byaordningarna innebära överträdelse av den stadgade ordningen för renskötseln, och de som bliva lidande på förseelserna äro de övriga lapparna i byn. För användandet av lappbykassornas medel äro i byaordningarna stadgade bestämda och noggranna regler, avsedda just förhindrande av förseelsernas återupprepande och angivande över huvud ändamål som åsyfta åstadkommande av god ordning i renskötseln. Då härtill kommer att bykassorna till stor del i följd av ifrågasvarande föreskrift betänkligt minskats, så att de icke blott icke kunna fylla sin bestämmelse att tillgodose nämnda syften utan rent av icke lämna tillgång till bestridande av nödvändiga utgifter för sammanträdeslokaler, till belöningar för rovdjurs dödande, till lapparna åliggande utgifter för vandrande nomadskolor m. m., så föranlåtes länsstyrelsen hemställa om en återgång i förevarande avseende till bestämmelsen i 1898 års lapplag, nämligen att viten för överträdelse av byaordningen tillfalla lappbyns kassa.

Då de av Konungens befallningshavande här anförda synpunkterna enligt min uppfattning äro värda allt beaktande, och då lapparna därjämte äro mycket missnöjda med de nuvarande bestämmelserna härom, föranledes undertecknad vördsamt påyrka,

att viten mot *byaordningen* enligt § 62 måtte beslutas tillfalla lappbyns kassa.

II. Förslag till lag om renmärken.

1. I § 2 föreskrives: Fastställelse å renmärke — — — sitt hemvist; och skall sökanden därvid i två exemplar inlämna en avbildning av märket enligt den form och av den storlek, nedanstående figur utvisar. Bestämmelsen om viss form å »öronen» är ny, och den synes undertecknad icke lycklig. En viss frihet bör råda på detta område.

Så enkel avbildningen än kan synas vara, möter det dock för lappen vissa svårigheter att här exakt hålla sig inom lagens råmärken. Klippningen av ett renmärke verkställes vanligen först i skogen med en kniv å ett papper eller vanligare på näver. Lappen medför icke i skogen vare sig sax eller papper. Är kniven icke tillräckligt vass, rives den å figuren befintliga övre snibben lätt bort redan vid tillskärandet. Norrbottenslapparna, i vilkas vård omkring mera än hälften av hela rikets renstam befinner sig, äro vidare praktiskt taget främmande för den föreslagna formen för »renens öron». Konungens befallningshavande i Norrbottens län har också i sitt yttrande av den 30 november 1927 avstyrkt detta förslag.

Då den nu föreslagna bestämmelsen i § 2 av förslaget till lag om ren-

märken synes mig olämplig och ägnad att bereda lapparna vissa svårigheter utan någon som helst nytta, och då inga svårigheter i anledning av nu gällande bestämmelser försports, påyrkas värdsamt,

att riksdagen måtte beträffande renmärkets form åtnöjas med de bestämmelser, som nu gälla enligt lag om renmärken av 1 juli 1898 § 2.

2. Inom vissa delar av Norrbottens län förekomma en del hemman, vilka sedan kanske hundra år tillbaka i tiden och mera haft sitt eget märke för märkning av gårdens får och eventuella renar. Vad fåren beträffar, är märket alltså i bruk. Renar i lappens vård kunde däremot en generation hålla, en annan trivdes måhända icke med lappen, och uraktlät skötesrenägarna åtminstone under en följd av år. Den tredje generationen kan däremot åter upptaga renhanteringen o. s. v. Det synes mig principiellt oriktigt, att ett dylikt, av ålder hemmanet tillhörigt märke, som alltid varit i bruk åtminstone vid fårens märkning, utan vidare enligt stycket 2, § 5 i lagförslaget skall kunna fastställas för en annan ägares räkning.

Med stöd av det sagda påyrkas värdsamt,

att riksdagen måtte besluta antingen att stycket 2, § 5, i lag om renmärken måtte utgå eller ock att sagda stycke lämnas sådan formulering, att gamla, vissa hemman tillhöriga märken för får och renar på något sätt skyddas för den förutvarande ägarens räkning, och anhålles, att utskottet i så fall måtte verkställa denna omredigering av paragrafen.

Stockholm den 15 mars 1928.

Jöran Grapenson.